Kilenczedik évfolyam. 104-ik szám. Kolozsvártt, 1879. szerda május 7.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch gasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberge A. V. hirdetések felvételi irod Budapesten Szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Az erdélyrészi birtokrendezés.

Pár napja nem jött tudósításunk a birtokrendezés tárgyában összehivott enquet tanácskozásairól, holott magánértesülésünk szerint a bizottság legutóbbi tudósításunk óta több ülést tartott s mára valószinüleg be is végezte tanácskozásait. Ugy látszik, az országgyülési gyors iroda, mely eddig a tudósításokat adta ki, kissé belefáradt a munkába vagy az országgyülés vette nagyon igénybe idejét; reméljük azonban, hogy holnap, holnapután vagy hivatalos vagy magánértesités alapján a tárgyalások további menetét is megismerhetjük. Mi inkább óhajtanók az előbbit, különösen azon okból, hogy a budapesti lapok is közölhetvén a tudósításokat, királyhágóntuli testvéreink is tájékozást nyerjenek ez ügy felől. Meg vagyunk róla győződve, hogy az eddigi tanácskozások is, de különösen azoknak közzététele a budapesti lapokban, szerfelett nagy hasznára volt ügyünknek. Szomszéd testvereink előtt bizonyára egy egészen uj ismeretlen világ tárult fel, a sajátságos, egész idegenszerüleg alakult viszonyoknak egy uj panorámája, egy eddig nem látott speciális kór kinövései Magyarország egyik legszebb tagján, melynek nyughatatlanságát s panaszait eddig azért nem értették, mert nem ismerték magát a betegséget.

Már az első ülések tanácskozásaiból kitünt, hogy Kemény Gábor miniszter nem azért hivta össze e bizottságot, mintha földieinek mézes madzagot akarna mutogatni s kedveskedés czéljából idézte volna meg a különczködő erdélyieket: egy Paget Jánost, egy gr. Schweinitz Gyulát, lapunk munkatársát, hadd beszéljék ki kedvökre magokat az ők kedvencz erdélyi sérelmeik felett; hanem azért, mivel jól érezte, hogy a magyar állam egy részének jövőjéről, anyagi felvirágzásáról van szó s a ki egész Magyarország sorsát szivén hordozza, lehetetlen, hogy e szép részének pusztulását közömbösen nézze.

Méltán — habár talán előbbi kijelentéséhez képest, mely szerint az eddigi birtokrendezési eljárás helyes, nem egészen következetesen — kiáltott fel Bokros Elek: „Nem anomalia-e, hogy a magyar korona egyik legszebb, leggazdagabb s a természettől leginkább megáldott része egyszersmind leggyöngébb is. Minden tényező meg van arra nézve, hogy a lakosság a természet jótéteményeivel bőven ellátva boldog legyen és mégis hol található fel Erdélyben a boldogság? Sehol, mert a jóllét emelésére bárhonnan jövő, bármily nemes törekvés is megtörik a viszonyok ziláltságán.“

Örömmel tapasztaltuk, hogy az ily jogos panaszokkal az erdélyrészek nem maradtak a gyülésen magukra, hanem viszhangra találtak a nemcsak királyhágóntuli, hanem tekintélyes ministeri hivatalnokok véleményében. Kozma Ferencz min. tanácsos megnyugvással constatálta, hogy a gyökeres orvoslás szükségét átlátják az értekezlet tagjai is. Kenessy Kálmán osztálytanácsos kijelenté, miszerint a „jelen nyilatkozatok is meggyőzték arról, hogy a mostani birtokviszonyok tarthatlanok, mert ha létezhetik Erdélyben birtok, mely 860 holdból áll s 740 parcellára oszlik, ha létezhetik birtok, mely 240 hold mellett 240 parcellára oszlik, ez az állapot nem tartható, oly viszonyok közt gazdasági haladásról szó sem lehet, csak alig, hogy létezhetik: hogy kivánhatják, hogy az ilyen viszonyok közt élő gazda az állam és család iránti kötelességeinek megfelelhessen?“

A kór felismerése minden betegség meggyógyithatásának legelső feltétele s reánk nézve mindenesetre nagy vivmány, hogy a baj, melynek eddig még létezését is tagadták, most a maga ijesztő mivoltában teljesen fel van ismerve.

Sokkal nehezebb ennél megtalálni a helyes orvosszereket s e tekintetben az értekezleten is nagyon elágaztak a vélemények, a min a kérdésnek szerfelett bonyolult és sokoldalu voltánál fogva nincs mit csodálkozni.

Legfőbb oka a megoldás nehézségeinek a jogi és gazdasági érdekek teljes ellentétében rejlik. A birtokrendezés, tagositás a közgazdasági előhaladás érdekében feltétlenül szükséges, de magántulajdont tetszés szerint cserélgetni, legeltetési, erdei szolgalmakat megszüntetni, szoresan a magánjogba vág s ezt nem lehet orvoslatok nélkül hagyni, ha pedig e közgazdasági kérdések a jogi orvoslatok labirinthusába tévedt, ép annyit jelent, mint magát az ügy menetét megakasztani, a mit aztán a földbirtokosok előre látván, jobbnak tartják e költséges processust meg sem kezdeni. A kérdés sarkpontja tehát: ugy gyorsitani meg a jogi eljárást, hogy ez lehetővé tegye a közgazdasági czél elérését. E tekintetben az értekezlet nem hozott positiv határozatokat, mint hogy erre nincs hivatva de a kifejezett óhajtás alapján elkészitendő javaslatoktól e tekintetben gyökeres orvoslást várunk.

Ha ez megtörtént, a költségfelosztás a könnyebb elviselhetés czéljából, a szakértők külön közegek alkalmazása mellett, egyik legfontosabb kérdés a kezdeményezés.

Mi megvalljuk, magának a birtokosságnak fellépésétől, akár egy harmad, akár egy ötöd legyen a kérelmezésre jogosult fél, nem sokat várunk; mert egy felől a birtokosok a tagositásból a kissebb birtokosságra háramló hátrányok következtében keletkező boszszuvágytól tartva, minél kevesebb számuak a kérelmezésre jogosultak, annál inkább félnek azt megtenni; másfelől a természetünkben levő indolentiánál fogva inkább bele szoktunk nyugodni a dolgok eddigi káros menetébe, hogy sem valami ujat kezdeményezzünk. Fenforgott például Kolozsvártt is a tagositás kérdése a képviselőtestületben, ez azonban azt felelte rá, hogy csak a birtokosok illetékesek ez ügyben fellépni. Már most ki az, a ki a kezdeményezést megragadja, az egyharmadot összeállitja? Senki, habár ez egy harmad meg is van. Igy áll ez körülbelől mindenütt s ez okból tartanók mi leghelyesebbnek Bokros Eleknek az utolsó gyülésen kifejezett nézetét, habár ezt sem tudjuk összhangba hozni előbbi álláspontjával — hogy t. i. a tagositás ne tétessék függővé magánkeresetek meginditásától, hanem maga a ministerium lépjen fel kezdeményezőleg, a mi más szóval azt jelenti, a mit a gazdasági egylet törvényjavaslata inditványoz, hogy szakértő közegek döntsenek az egyes helyeken a tagositás szüksége felett. Ez volna a tagositás általános keresztülvitelének legczélszerübb módja.

Justus.

— A képviselőház közigazgatási bizottsága tegnapelőtt megalakult, elnökké Tóth Vilmos, jegyzővé Pulay Kornél választatott meg.

A tegnapi ülésen az elnök távollétében Stojkovics elnökölt. Tárgyalás alá vétetett a Szegedre küldendő királybiztos hatásköréről szóló törvényjavaslat. Gulner helyeselte a biztosi tanács kinevezését, de azt nem, hogy abban több a kinevezett tag. Azt sem helyeselte, hogy a királybiztos esetleg az administratió más ágaiban is intézkedhetik [illegible]

Tisza Kálmán miniszterelnök mindenekelőtt a költségekre vonatkozólag megjegyzé, hogy az állam által viselendő költségek alatt a rendes administratio költségei értetnek s legföljebb a szükséghez képest előlegezésről lehet szó. A biztosi tanács alakitását illetőleg Gulner aggodalmait nem osztatja, mert kivánatosnak tartja, hogy ugy a tanácsban, mint az albizottságokban is az 5. §-ban felsorolt teendők tekintetében, kiváit a többség, ne álljon többé-kevésbbé érdekelt Szeged városiakból; különben is a kir. biztos nem lesz a tanács véleményéhez kötve. A biztosnak az összes közigazgatási teendők teljhatalmu intézésével leendő megbizását illetőleg tud eseteket képzelni, mikor ez feltétlenül szükségessé válik épen Szeged érdekében, miért is ajánlja a javaslatot elfogadás végett, megjegyezvén még, hogy a biztosi tanács által alakitandó albizottságok egyes apróbb dolgokban határozathozatali joggal is felruházandók lennének.

Szóltak még Kende Kanut, Lipthay Béla báró, Tisza Lajos, Döry, Taray, aztán a javaslat előbb általánosságban, aztán némi lényegtelen módositással részleteiben is elfogadtatott.

Előadó Taray lesz.

— A románok tiltakozása. Lapunk mai számában mi is azon tudósitást hoztuk, miszerint a nagyszebeni egyház synoduson Roman Miron elnöklete alatt elhatározták, hagy a magyar nyelv tanitásának kötelező behozataláról szóló törvény ellen tiltakozni fognak s a tiltakozásnak a kormányhoz való benyujtásával Cozma Parthen képviselőt bizták meg.

E tudósitással szemben Cozma Parthen képviselő ur által a következő sorok közlésére kéretett fel az „E—s“:

„Nem azt határozta a synodus, hogy a „törvény“ ellen „tiltakozni fognak“ — hanem tudomásul véve a püspöki kar és a consistoriumok küldöttségei által tett lépést — azt helyeselte, a tett lépéseket magáévá teszi és miután a törvényjavaslat már az országgyülés asztalán van, felterjeszti a püspöki kar és a küldöttségek által ő felségéhez benyujtott legalázatosabb felterjesztést az országgyüléshez azon kérelemmel, hogy az abban foglalt érveket, a törvényjavaslat tárgyalása alkalmával figyelemre méltassa.“

Ennyit tett a synodus s semmi egyebet, s ezen határozat az összes román lapokban már meg is jelent. A felterjesztés elkészült és az mint kérvény az országgyülésnek m. hó 30-ki ülésében a képviselőház elnöke által be is mutattatott és a kérvényi bizottsághoz utasittatott. A synodusnak eme tettében sem hazafiatlan, sem alkotmányellenes cselekedet, sem pedig izgatás nincs!!

KÜLFÖLD.

Mily gyanus szemmel kisérik az angolok és francziák századok óta egymásnak minden mozdulatát, csattanósan bizonyitja egyebek közt Victoria angol királynő elhunyt férjének, Albert hgnek hátrahagyott irataiból összeállitott mű most megjelent negyedik kötete.

Angolországban, Albert hg feljegyzései szerint komoly aggodalommal vették a hirt, hogy Konstantin muszka nagyherczeg látogatást akar Párisban tenni. Napoleon tehát, midőn Viktoria királynőt Beatrix hgnő születése alkalmából üdvözölte, egyebek közt ezt irta: „Sajnálattal láttam, hogy az angolok oly jelentőséget tulajdonitanak e látogatásnak, aminővel az teljességgel nem bir. Minket itt kellemesen lepett meg az Oroszország részéről tapasztalt hajlam és udvariasság, ez azonban semmi tekintetben nem gyöngiti az érdekeket és érzelmeket, melyek minket Angliához kötnek.“

Erre Albert herczeg azt válaszolta, hogy Orosz- és Franczaiország tudomány, művészet, kereskedelem, szóval minden dolgokban annyira különbözők egymástól, hogy szövetségre köztök gondolni sem lehet. Oroszország nézetei szerint a nyugati civilisátiót nem szabad felbátoritani, de inkább elnyomni. Feltéve, hogy egyik, vagy a másik feloszlanék e két ország közül, ez a másikat alig érinté. S ha mindennek daczára is szó van Orosz- és Franczaiország szövetségéről, erre csak valami külső politikai ok vezethet. Albert hg. aztán igy szól: „Egész Európa legott gondolkozóba esik, kérdi, mi lehet ennek az oka? a bizalom meg van ingatva, Anglia természetesen legelőbb lesz nyugtalanná s csakhamar a világ többi része is ugyanezt teszi. A királynő és én magam is meg vagyunk győződve, hogy felségednek semmi ilyes szándékai nincsenek és a mi minket illet, e tekintetben felséged barátságosan adott biztositasai teljesen feleslegesek . . .“

III. Napoleon igy válaszol: Az ön elmélkedései egészen helyeseknek tünnek fel előttem, azonban azon nagyszerü megjegyzéssel válaszolok azokra, hogy ha valaki egyszerü egyenes uton halad, udvariassággal szokott udvariasságokat viszonozni s nem látom be, miért kelljen akkor nyugtalankodni a közvélemény tévedései miatt? És miként kelljen azokat meggátolni, noha magatartásunk semmi okot nem szolgáltat a kétkedésre?

A könyv aztán érdekes leveleket közöl Victoria királynőtől az indiai felkelés alatt előfordult eseményekről. Majd megjegyzések következnek Victoria hgnőnek a német trónörökössel történt egybekeléséről s a III. Napoleonnal Cherbourgban tett hivatalos látogatásról. A franczia hajóraj akkor oly hatalmasnak mutatkozott, hogy Albert hg. ezeket irta a királynő anyjának: „A franczia tengerészet hadikészületei megmérhetlenek, a mieink megvetőleg semmisek. A mi miniszterein[illegible] A vérem forr.“

A védvámos törvényjavaslat f. hó 2-án került tárgyalásra a német birodalmi gyülésen s az első nap Bismarck hg. hosszu beszédben igyekezett meggyőzni a törvényhozást e törvényjavaslat kiszámithatlan előnyeire Németországra nézve.

Tegnap 3-án, aztán legelőbb is Bamberger képviselő kelt a tjavaslat ellen sikra s két óiai jeles beszédében sorolta fel érveit ellene, a legtárgyilagosabban, a legélesebben s a legkimeritőbben czáfolva meg a német kanczellárt. — Éles világitásba helyezte a Bismarck-féle igérgetések teljesithetlen és ezért aggasztó voltát, a birodalmi kanczellár szövetkezését a központtal, mely most zömét képezi a kanczellár hadseregé-

---

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

A keresztanya.

Elbeszélés.

Irta:

YAUTIER GYÖRGY.

VII.

(Folytatás.)

Marczel nem volt ábrándos természetű; az elszigeteltség, melyben mint nőtlen férfi élt s a lapszerkesztés ezer féle, csak kétes örömöket nyujtó gondjai nemét az elégületlen bölcs életnek öntötték lelkébe, mit semmi fel nem indit s mely a munkában keresi minden mulatságát, vigaszszal. Ma is hiven rendszeréhez, midőn estére ismét haza került, tollat fogott s megkiséré bevégezni a Johanna látogatása által félbenszakitott tárczaczikk megirását, remélve hogy a megfeszitett munka által feledni fogja nyugtalanságát s legyőzni a lelkét zaklató elfogultságot. De ez alkalommal a lelkesültség elnémult, az eszmék nem jelentek meghivására, melyek pedig, hosszas gyakorlat által, mindig rendben voltak tartva s engedelmességhez szoktatva. Gondolatai makacs kitartással foglalkoztak, a körülte lefolyó regény egyes részleteivel s ismét és ismét visszavezették őt ama szerelmi jelenethez, melynek az imént tanuja volt. Klaudia és Jakab jelenlétében találkoztak s beszéltek együtt; egy egész hosszu órán keresztül volt szemtanuja szerelmi ömlengéseiknek, s töltötte be náluk a szomoru játékok beli hallgatag megbizottak tisztét; érezte, védenczeit látva, hogy valóban el van érzékenyedve, szive megvan hatva; mindnen kedvesnek, gyönyörűnek, imádatra méltónak tetszett most előtte, ha e perczben áldását kivánták volna azok, megadta volna, a nélkül, hogy nevessen, ő, ki mindent ki szokott gunyolni, érezte, hogy könnyük nedvesitik szempilláit, neki, ki büszkeségét helyezé abban, hogy soha sem szokott könnyekre fakadni, és még mindig füleiben zugva az imént hallott kedves szavak, szemei még folyton elvakitva a látvány által, mely annyira elbájolta volt; szivét kimagyarázhatlan érzelmek mardosták, s tették elfogultá, melyekben elérzékenyedés és irigység vegyült. A még csak birt, ellentállt e gondolatok ostromának; de végre meg kellett, hogy adja magát, s letette tollát: — Igazán esztelen vagyok! szólt felállva székéről.

Elment egyet sétálni, az elisé-i mezők felé véve utját, s ábrándozás közben egész az eylau-i utig haladt előre.

Johanna szerény palotájához közeledve, nyugtalan kivánczisága sarkalta még előbbre haladni. Valjon mi történik most ott? Nincsen é szükség reá? Johanna egymaga akart szembeszállni az ellenséggel, azt mondva, hogy készen van tervével és biztos a győzelem felől. De minő lehetett e terv? Valjon Klaudia eléggé védve volt-é?

A palotától husz lépésre a Pompe-utcza szegletén, egy bérkocsi állt; most egy nő szállt ki belőle, valamit mondott halkan a kocsisnak, egyenesen azon palota rácskapujához tartott s oly mozdulatot tett, mintha csengetni akarna, de gyorsan visszahuzta kezét, mely alig érintette volt meg a csengetytyű gombját s visszatért a kocsihoz.

— A nagynéne! mormogta Marczel. Teljesen be volt sötétedve; ő hirtelen egy kapu közé vonult meg, hogy a lámpafénynél meg ne lássák. Pivier asszony alkalmasint már rég várakozik itt, tizszer is visszajött a kapu felé, mozgolódva, hallgatni, hanem jön-é valaki belülről: tizszer is megérintette a csengetytyűt, de nem csengetett s tizedikszer is vissza tért a kocsihoz. Végre nyikorogva fordult meg sarkán a rácskapu; valaki kilépett rajta: Haget tanár volt. Egy perczig habozva állt meg s akkor balra fordult, mintegy menekülni igyekezve, de mielőtt tervét megvalósithatta volna, utitársnője előtte állt:

— Valóban, már kezdtem félni, hogy nem fog visszajőni. Isten bocsássa meg bűnömet, már teljes két órája várok itt önre.

A nő nagyon hangosan beszélt, Haget ur halk hangon felelt vissza, mentegetődzni látszott, csak néhány percz multával emelkedett fel ismét tulnyomová, Pivier asszony rikitó hangja: — Hol van Klaudia? kérdé haraggal, miért nem jött ki önnel?

— Klaudia esdekelve kért, hogy darab időre hagyjam őt még keresztanyjánál s én bele egyeztem óhajtásába.

Haget ur tiszta, érthető hangon beszélt és nyugodt szilárdsággal. E nyilatkozatot egész szóözön követte, miből Marczel egyet sem foghatott fel, bár mint figyelt is. Pivier asszonyon a legmélyebb felháborodás vett erőt e perczben, mit heves és kapkodó kézmozdulatok által árult el. Egyszerre félretolta utjából Haget urat s a rácskapu felé indult; rokona meglehetős hevesen ragadta meg karját s visszatartott. Pivier asszony meglepetve e váratlan erély által, minőt e gyenge szivű szelid embertől nem várt volna, nem állott ellent neki, azonban nagyon heves szóváltás fejlődött ki köztük.

Marczel nagy boszuságára, rejtekhelyéből nem hallott egyebet, mint érthetetlen szóhalmazt és heves felkiáltásokat, kiváncsisága győzött végre az ovatosságon, elhagyta helyét s közeledett a versengőkhöz; azok sokkal inkább el voltak foglalva a vita tárgya által, hogy sem észrevették volna jöttét. Pivier asszony közel látezott állani az eltikkadáshoz, Heget ur bizalmatlankodva nézett reá.

— Végre is én gyámja vagyok a leánynak, szólt, és érvényre fogo emelni hatalmamat. Nem akarom, hogy Klaudiát bár mire is erőltessék s szerencsétlenné tegyék az által.

— De hát a Viktor házassága? . . Az a tekergő koldus, kibe Klaudia beleszeretett, alkalmasint ott van nála?

— Senki nem ismeri őt itt; Klaudia teljesen védve van üldözései előtt itt e házban, hol nem is sejtheti jelenlétét, még ha feltesszük is, hogy el nem feledte őt már régen; a leány azt sem tudja, ha él-é vagy meghalt s ez uj környezetben, távol azon emlékektől, melyek folyton szitják szerelmét, könnyebben fogja feledhetni sziv bánatát.

— Oh! Oh! gondolta magában Marczel, a derék ember tisztességesen hazud; egészen részünkön van.

Ekkor a beszélgetők észrevették jelenlétét s egyszerre elhallgattak. Marczel fel sem pillantva elhaladt előttük, ügyesen oldalt térve megkerült egy nagy fát, s béhuzódott egy másik közeli kapu alá, s ismét hallgatódzni kezdett. Most közelébb volt mint az előbb, de a beszélgetés halkabban folyt tovább; a hazugság, melyet a tanár mondott, kissé meglátszék nyugtatni. Pivier asszonyt, haragja csilapodott.

Haget ur maga nagyon izgatott volt, s rokona hozzá intézett kérdéseire, türelmetlenül felelt vissza; ez minden perczben félben szakitotta feleleteit; hihetősön kemény szemrehányásokat intézett hozzá, mert a tanár egyszerre kitört s hangosan igy szólt:

— No jól van! igen! kegyed ellen támadtam végre! Igen, ugy van, el vagyok c-ábitva! Igen, ugy van, kedvesnek, elragadónak találom őt! És ohajtom, hogy Klaudia saját maga és annak boldogitására, kihez nőül fog menni, elsajátitsa oldala mellett, a választékos külsőt, a kecses megjelenést, melylyel birni válódi kötelessége egy nőnek . . .

Pivier asszony meglepetésében csak néhány zavart hangot volt képes kinyögni, melyeket Marczel nem érthetett meg, de a melyek a professor elkeseredését betetőzték: — Erény! Erény! Ime, ez az ön nagy, laza jelszava! Ah! el voltam rá készülve! . . . Tudom a nótáját. A ki önt hallja, nem azt kell-e hinnie, hogy az erény csak ott virulhat, hol a rutság, aszottság, szemérem és unalom veti meg ágyát? oh! az erény gyülöletes lenne, ha az önök öltözékében járna; ha oly izgága vérű lenne, mint ön képzeli, ha az önök korlátolt itéleteiből, keserüségökből s kicsinyeskedéseikből táplálkoznék . . .

Haget nem végezte be beszédét; maga is megijedt attól, a mit mondandó volt. Néhány percznyi szünetet tartott s azután felhasználva Pivier asszony elképedését, mely egészen elnémitotta, szárazon igy szólt: Remélem, nem veszi rossz néven, ha nem kisérem el s egyedül hagyom visszatérni a szállodába!

Haget tovább indult, de alig tett néhány lépést, ujra visszafordult Pivier asszonyhoz: — Figyelmeztetem, hogy hasztalan igyekeznék Klaudia közelébe jutni. A szolgáknak kiadták a parancsot, hogy még csak be se eresszék.

(Folyt. köv)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

nek s a mezőgazdasági érdekek egyoldalu hangsulyozását. Bismarck beszéde szónok szerint socialista, Lassalleista és Rodbertus zamatu. Nem valószinűtlen, hogy socialista rendszabályok léptetnek nálunk is életbe, mint ellensuly lefelé, a gazdagoknak a felemelt közvetett adók általi előnyben részeltetésével szemben. Igen élesen megrótta továbbá Bamberger a vámtarifa tökéletesen hiányos előkészületeit s kizárólag Bismarckot tette felelőssé a bekövetkező vámreactióért. — E beszédet elénk tüntetés kisérte; a jobboldalról jött piszszegetést viharosan hosszantartó éljenzés fojtotta el, amelyhez hasonlót alig látott egyhamar Berlin.

Hobrecht védeni igyekezett Bismarckot a socialismus szen hányása ellen; feltűnést keltett beszédének az a része, hol oda nyilatkozik, hogy ő nem megy oly messze adóügyi terveiben, mint a bir. kanczellár.

Delbrück apróra széttaglaló beszéde nem tévesztette el hatását. A védvámosok magok is beismerték, hogy a Delbrück által megrovott hibák tényleg fenforognak s ez értelemben revisióra van szükség.

—

Dondukoff-Korzakoff herczeg elutazása Tirnovából — mint távirati tudósitások jelentik, — nagy ovatiok mellett történt meg. A mint hire érkezett, hogy a herczeget a czár Livádiába hivta s hogy még az nap elindul, a képviselők s csaknem az összes lakosság a herczeg palotája elé gyült. Délután 4 óra tájban jelent meg a herczeg a nép között s dörgő éljenek között négy ember vállain kocsijához szállittatott, hol már felesége helyet foglalt.

Azonban alig indult meg a kocsi Ruscsuk felé, a tömeg föltartóztatta s miután a lovakat kifogta volna, száz és száz kéz huzta a kocsit a város kapujáig. A város védszentjének képe előtt a tömeg megállott s a herczegnek egy hála föliratot nyujtatott át a czár számára. A föliratban a bolgárok biztositják a czárt, hogy unokaöcscse I. Sándor (Battenberg hg) hospodár iránt mindig hűségesek lesznek s meg fognak emlékezni mindig arra, hogy a plevnai napok alatt a fiatal herczeg mindig a czár közelében volt. Egy zenekar erre az orosz hymnuszt játszotta s a tömeg „éljen"-eket rivalgott.

Forradalom a Kaukazusban.

Mig az orosz kormány mindenféle külügyi kérdésekkel bibelődik és cseleket sző a külföldön, azalatt a birodalom belsejében nemcsak a titkos, hanem nyilvános forradalom is dühöng. A sztawropoli kormányzóság több kerületében, mint ezt a „Petersburgskija Wjedomosti" tiflisi levelezője április 27-én jelenti, nyilt forradalom tört ki még márczius ban és a felkelők most elkeseredett élelreg ellen. A kaukazusi forradalom részleteiről az emlitett levelező a többek közt ezeket irja: Hogy a forradalom valódi okát megtudja, a sztawropoli alkormányzó személyesen akarta bentazni kormányzósága egyes kerületeit. Eleinte ezen utazás jól folyt, mindaddig, mig a kormányzó azon kerületekbe nem jött, hol a forradalom kitört vala; alig érkezett azonban Derbentovskojéba, a felkelés középpontjába, midőn a felkelők ezrenkint hullámzottak oda és a kormányzót kiséretével foglyul ejtették. A kormányzó, egy napig és éjig maradt a felkelők fogságában, kik később a kabani csapatokhoz tartozó 60 kozák által szétugrasztattak. A kormányzó mindazonáltal a lázadókat nom bántotta, sőt még magához hivatta, hogy velők kiegyezkedjék, a plébános lakására. A felkelők ezen meghivásra meg is jelentek, de nem hogy alkudozásba bocsátkozzanak, hanem hogy a kozákokat megtámadják és a hivatalnokokat meggyilkolják. Most tehát a kormányzó a kozákoknak parancsot adott, lőjjenek a felkelőkre és fogjanak el közülök annyit, mint birnak. Csakugyan többen el is fogattak, de csak rövid időre. Rögtön ott termett igen sok nő, ezek megrohanták a kozákokat és roppant zavart okoztak, ez alkalommal a férfiakat is felszabaditották.

A kerületi főnök (sztanowjni Pristus) a nők által darabokra szakittatott szét, az iszprannikot (kerületi birót) pedig addig vonszolták lábánál fogva a kősziklákon, mig kiadta lelkét. Midőn a kozákok látták, hogy a nők a golyó záportól nem ijednek meg, kardra keltek és sok fölkelőt konczoltak le. A plébánost, ki a népet le akarta csendesiteni, agyon kövezték. Ezen pap keresztet tartott kezében és azt kiáltotta: „Az Isten nevében, Krisztus nevében, ezen kereszt szentségére kérlek benneteket, maradjatok hivek a császárhoz és engedelmeskedjetek szolgáinak." De a tömeg erre azt kiáltotta; „Mi tiszteljük az istent és az uralkodót és meg akarjuk a keresztet csókolni, de a hivatalnokok csalók és te az ő czinkosuk vagy! A kormányzó az erkélyre lépett és innét akarta a tömeget lecsendesiteni, de közáporral visszavonulásra kényszeritették őt és ő kénytelen volt a plébánia belsejébe menekülni. Ekkor hadsegédét küldötte a fölkelőkez, de ezt botjaikkal leütötték. Csak midőn két zászlóalj gyalogság és egy ezred a jekateri noderski kozákokból indult ellenük, akkor lehetett némileg a csendet és rendet ismét helyreállitani és ekkor a sztaropoli alkormányzó is megmenekülhetett. Most már a sztavropoli kormányzóság minden kerülete katonailag van megszállva, de a forradalom azért mégis folyvást tart, mivel a felkelők eltorlaszolták magukat és jól vannak ellátva lőszerrel és fegyverekkel.

Ezen forradalom leginkább a muszka tisztviselők önkénykedései és az által okoztatott, mivel a sztavropoli kormányzóság parasztjai a földbirtok felpsztását követelték, mi azonban nekik megtagadtatptt. Most az hirlik, hogy a kormány el van határozva a felkelő sztavropóli parasztokat az ottani közbirtokosok ingatlan javai által kielégiteni.

Közoktatásügyi enquete.

Csengeri beszéde.

(Vége.)

Előbb az alapot kell megvetni az oktatásban is, hogy legyen mire épitnünk. S a ki tudja mily feladat a gyermekben felköltení, kifejteni a lélek különböző tehetségeit; a ki tudja mily nehéz, csaknem lehetetlen azon viszonyok között, a melyek közt népiskoláink vannak, eleget tenni csak annak a programmnak is, a melyet a törvény népiskoláink elé kitűzött: nem fogja még sulyosabbá, még inkább lehetetlenné akarni tenni ez iskolák feladatát az által, hogy oly ismeretek tanitását is követelje tőlök, a melyeknek megértésére a népiskola tanulói nem lehetnek előkészitve. A népiskola szükségkép szem előtt tart bizonyos gyakorlati irányt minden tantárgy oktatásánál; de nem lehet egyszersmind szakiskola, vagy ha ez is törekszik lenni, még kevésbé válik alkalmassá saját feladata megoldására is. A szakoktatást tehát alsóbb és közép fokon szintugy a népoktatási tanintézetek fölé kell állitani, mint a hogy a tudós középiskolák fölé van állitva a fensőbb szakoktatás.

Ezért utasitotta a képviselőház a közoktatási miniszteriumot azon községek segélyezésére, a melyek három éves felsőbb népiskoláikat egy negyedik, gazdasági ismereteket nyujtó tanfolyammal akarják megtoldani; azért rendelte a törvényhozás, hogy némi gazdasági vagy ipartani oktatás a vidék szüksége szerint adassék ugyan a polgári iskolákban, de csak a legfelsőbb osztályban. Miután a tanintézetek első négy osztálya is már előképzettséget nyujt a közép szakiskolákra; a törvényhozás érintett intézkedése paedagogiai szempontból is helyeselhető. — De nem volna helyeselhető akkép alkalmazni ez intézkedést, hogy a polgári iskolák felsőbb osztályai ez alapon szakiskolákká alakittassanak át. — A polgári iskola, mint közép szakiskola hivatva van nagy községeink jobb módu, tulnyomólag magyar középosztályát tömegesen az általános müveltség magasabb szinvonalára emelni. E müveltséget azonban kellő mértékben csak mindazon humanisticus és realis ismeretek összhangzó oktatása adhatja meg, a melyeket a polgári iskola egész tanterve fe-

Egyes tantárgyak tulfejlesztése vagy a tantervnek, a mint közelebb is történt, ez intézet keretébe nem való uj tantárgyakkal bővitése nemcsak azt az összhangzatot támadja meg, a melynek a tantárgyak megválasztásában és kezelésében uralkodnia kell, hogy az intézet czéljának megfelelhessen, hanem a tanulókat is tulterheli vagy más, szükségesebb tárgyak elhanyagolására kényszeriti.

Berecz Antal: A polgári iskolát életképeseknek és hazai viszonyainknak teljesen megfelelőknek tartja. A baj eddig az volt, hogy nem tudta a közönség, tulajdonképen mire készitenek elő ez intézetek. A mostani berendezése mellett az az aggálya van, hogy a polgári iskolák több, mint 50 százalékának tanárai középiskolai tanárok levén, egészen jól fel tudják-e fogni a polgári iskolák hivatását. — Továbbá kiemeli ama tapasztalatát, hogy a leányok annyi tantárgygyel (12-vel) tulterhelvék, annyi ismeretet kivánnak tőlük, hogy valóban szánalmat ébresztenek. És ha nézzük, hogy e tanitónők az életben, ez iskolában mire tudnak menni, még inkább elszomorodunk. Szükségesnek tartja ennélfogva annak szabatos meghatározását, hogy a polgári iskola tanárai mikép képesztessenek ki.

Lutter Nándor: Kétségtelen, hogy 1868-ban nagyot haladtunk, vagy jobban mondva: igen nagyot akartunk haladni. Egyben tévedtünk, s ez az, hogy népünk müveltségi viszonyait és igényeit kellőleg tekintetbe nem vevén a legmüveltebb népek különösen a népnevelésnek majdnem tökélyére jutott zürichi kanton tanügyi viszonyait vettük nemcsak óhajaink, hanem életbeléptetendő népnevelési tanterveink szinormértékeül is.

A népiskolák gyönyörü tervezésének legnagyobb része ma, 11 év után is még mindig irott malaszt, mert népünk azoknak szükségét nem érzi. Népünk általános szükségeit, ugy mint azok mai nap mutatkoznak, a hat éves tanfolyamu általános népiskolánál többet nem követelnek, hisz még fővárosunkban is számos népiskola nélkülözi a törvény által előirt 5. és 6 osztályt.

Az ismétlő iskolák csak akkor fognak virágozni, ha azok az iparosok és mesteremberek anyagi érdekeit kárositani nem fogják, mi csak ugy érhető el, ha az ismétlés ideje vasárnapokra tétetik át. — Az ily módositás mellett az ismétlő iskolák háromnál több évig is tarthatnának, — A munkanapok estéjén többnyire 7 órától 9-ig tartó tanitásnak sikere a napi munka által elcsigázott, éhes és álmos hallgatósággal még a városokban is csak keveset emelkedhetik a zéruson felül, s a hozott áldozatokkal nincs kellő arányban.

A polgárok vagyonosabb része fiait a magasabb műveltség megszerzésére tereli. A polgárság másik része, mely mestersége vagy ipara után él, gyermekeit szivesen adná oly tanintézetbe, hol azok nemcsak általános embari, hanem jövendő életpályájának megfelő szakszerü tanitást is nyernének. Ily tanintézetek hiányában fiait a gymnaziumok és reáliskolák alsóbb osztályaiba járatja, hogy ott megizmosodván, azokat az apai üzletbe bevezesse. Innen magyarázható nálunk a középtanodák, sőt még a polgári iskolák alsóbb osztályainak tulnépesedése, s a felőbb osztályok rögtöni néptelensége; innen származik sok szülőben azon mindenkép igazolatlan és káros vágy, fiából, kit az atyai háznak viszonyai és érdekei becsületes mesterembernek vagy iparosnak destinálták, urat neveltetni.

A polgárság másik felének viszonyai követelik, hogy az érdekiknek meg nem felelő, de a törvény által elrendelt felsőbb népiskola és polgári iskola mellett az ipariskolák állittassanak fel.

Tanárky Gedeon: A gyakorlati élet azt mutatja, hogy akármit csináljon is a törvényhozás és a kormány, a hat osztályu polgári iskolát még jó sok ideig nem vagyunk képesek keresztül vinni, mert nincs rá közönségünk. Mint czélt, mely elérendő, nem szabad feladnunk, de nagy erőfeszitést, hacsak pazarok nem akarunk lenni, ez idő szerint nem fektethetünk rá. Tiz évi kisérlet van előttünk, és mikké lettek polgári iskoláink? Silény gymnáziumokká.

Nézete ezekfolytán az, hogy az államnak nem kellene annyit költenie a polgári iskolákra, mint eddig. Mindezt azonban csak a fiu polgári iskolákra érti; ellenben a leány polgári iskolákat jövőre is fenn akarja tartani, sőt a sulyt ezekre kivánja fektetni és az ipariskolákra.

A polgári iskolák férfi tanárainak képzését illetőleg megjegyzi, hogy szegényebb, nyomoruságosabb tanitóképzés a jelenleginél nem lehetséges. A praeprandiákat egyáltalában négy osztályuakká emelné. Szükségesnek tartja ő is annak meghatározását, hogy a polgári iskolákból kilépők minő pályára vannak előkészitve, nem tudja azonban, lehetséges-e ez törvény nélkül.

Csengery Antal: Tették is már.

Tanárky Gedeon: Tehát szabályzatot kellene erre nézve kidolgozni.

Trefort Ágoston miniszter: A felső népiskolák és polgári iskolák aránylag véve még ujak és nem birunk elégséges tapasztalati adatokkal arra nézve, hogy mennyire hasznosak és üdvösek ezek. Ámde mi türelmetlenek vagyunk. Életbeléptetünk intézményeket és nem akarjuk bevárni az a kérdés, hogy megtartsuk-e a polgári iskolákat és felső népiskolákat ugy, mint a törvény azokat intendálta.

Nem akarok a leány-polgári iskolákról szólni, mert ezeknek üdvös hatását mindenki elismeri. A mi a fiu-polgári iskolákat illeti, azon két idevaló intézetben, mely az 5-ik és 6-ik osztálylyal el van látva, az alsóbb osztályokat nagyon erősen látogatják egészen a negyedikig, ellenben az ötödiknél már nevezetesen csökken a növendékek száma, ugy hogy Pesten a terézvárosi polgári iskola ötödik osztályába csak 11 gyermek jár; a hatodikban eredetileg járt 4, a kikhez most 3 jött Szegedről. A budaiban pedig az ötödikben jár 13, a hatodikban 8. Ezért talán helyes volna megengedni, hogy kétféle ily iskola legyen: négy osztályu és hat osztályu. Ha az ötödik és hatodik osztálynak növendéket akarunk szerezni. okvetlenül szükséges, hogy ami már a vasutakra nézve kimondatott, mondassék ki más alsórendü hivatalokra nézve is. És ez (adminisztrativ uton megtörténhetik. A fiatal ember ugyanis, a ki hat polgári iskolát végez, képes vámügyi, postai, távirdai, hivatalnoki tisztet elvégezni vagy a miniszteriumoknál a kiadói hivatalokban és irattárban működni. Okvetlenül meg kell tehát határozni a pályákat, melyek a hat osztályt végzett polgári iskolai növendékek előtt nyitvák. Ennek az az előnye is volna, hogy a reáliskolák, gymnáziumok megmenekednének azon ballasttól, mely most reájuk nehezedik és mely részben paralyzálja a tanitás sikerét.

Kármán Mór: Felfogása szerint olyan polgári iskolákat kellene szerveznünk, melyek az elemi osztályokkal szoros kapcsolatban álljanak, a mely elemi osztályok azonban különböznének tananyaghan és módszerben a hat osztályu elemi iskolától. Másképp áll a dolog a felsőbb népiskolákra nézve, a melyek az elemi népiskolákra épitenek, csakhogy ezekbe a tanerőket illetőleg szakszerü képzést kellene bevinni. A polgári iskolák tanárainak képzését illetőleg egészen téves intézkedésnek találja, hogy alsóbb (rendü (elemi) iskolára képesitő intézetre bizatott a felsőbb (polgári) iskolákra való tanképesités; holott ennek egészen megforditva kellene lenni.

Kerkápoly Károly: A polgári iskolák által megnyitott irány helyesebb lévén, jövőre ezt akarja okkal-móddal egyedülivé tenni. A felsőbb népiskolák, a melyek eddig felállittattak, mindaddig fennmaradnának, mig maguk az illetők nem akarnák átváltoztatni. A polgári iskolák 4 és 6 éves fokozatát ő is helyesli, sőt szükségesnek tartja.

Továbbá oly berendezést óhajt, hogy az általános képzésnek ne legyen oly foka, melyet ha valaki bevégzett, azt mondjuk neki: „most csináljon belőled valamit az élet", hanem, hogy találhasson is iskolát, mely valamivé csinálja. Tehát az elemi iskolákat bevégzett növendékeknek is kell valami szakiskolát elibük állitani, a mely ben szakemberekké képezhessék magukat az iskola segélyével. Ez nálunk eddig nincs meg és azt tartja egyik legnagyobb hibának, hogy megcsináltuk a hat éves népiskolát és nem épitettünk ezen alapra semmit.

Say Mór: Szintén kiemeli annak szükségét, hogy meghatároztassék, mely pályákra képesit a polgári iskola, mert csak ez esetben számithatni arra, hogy növendékeket kap.

Stoczek József: Ugy tartja, hogy a felső népiskolák bizonyos vidékek czéljainak megfelelőbbek és azért fentartandók. A mi a polgári iskolák berendezését és az ipariskolák mellett való megmaradásukat illeti: véleménye szerint felesleges, hogy legyen különösen szervezett ipariskola és különösen szervezett polgári iskola, mert az alsóbb osztályokban mindkettőben csaknem ugyanazon tárgyak ugyanazon mértékben tanittatnak, csak a felsőbb osztályokat kellene egymástól elkülöniteni. Berecz nézetétől eltérőleg azt tartja üdvösnek, ha a polgári iskolák tanárai egyetemi képzést nyernek és oly tanár neveztetik ki oda, a ki középtanodákban való tanitásra van képesitve. Egyet azonban hozzá tesz, s ez az, hogy a polgári iskola tanárai a szaktanulmányokon kivül methodikailag fokozott mértékben képeztessenek ki.

Csengery Antal megjegyzi, hogy különös sulyt helyezvén részéről a polgári iskolák középiskolai jellemére, helyesli mindazt, a mit Sztoczek a polgári iskolai tanárok képezéséről mondott. A tanitónőket nagy örömmel látja az elemi iskolákban, de a középiskolákban inkább csak egyes, kiválóan női szakok betöltésére alkalmazandók, legalább addig, mig e czélra külön berendezett felsőbb praeparandia nem alkottatik számukra, a hol magasabb s inkább szakszerü oktatást nyernek. Mig a mostani rendszer fenntartatik is, mind a növendékek, mind a tanügy érdekében óhajtandó, hogy az emberi ösmeretek két nagy csoportjának felkarolása helyett, két-három rokon tárgyra szorittassék polg. iskolai képesitésök.

Az idő előre haladván, a miniszter bezárta a tegnapelőtti értekezletet, mely még csak egyszer fog összehivatni a szakoktatás és különösen a tervezett ipariskolák ügyében.

Nagyszerü találmány.

Dr. Nitze Miksa, szászországi fiatal orvos egy nagyszerü világositási készüléket talált fel, melyet méltán nevezhetünk az orvosi tudomány egyik legnevezetesb vivmányának. Mindenki tudja, hogy az orvosi tudománynak legnagyobb gyöngéje az, hogy az emberi test belső részeire nézve csak tapogatózásra, találgatásra van utalva. Az orvos nem láthat be az ember belsőjébe s mikor a beteg bensö bántalmakról panaszkodik, csak a külső jelenségek, az analog esetek egyformaságából következtethet a betegség tulajdonképeni mibenlétére. Dr. Nitze most feltalált egy készüléket. melynek segitségével mindazon belső üreges részek, melyeknek külső nyilásai vannak, minők a gyomor, az alhas, a vizuólyag, teljesen megvilágithatók és a készülékhez alkalmazott tükrök által az orvos saját szemeivel tisztán látja ama bensö részeket s fölismerheti a bajt találgatások nélkül. E készülék által a kő, valamint a gyomorbajok azonnal felismerhetők.

Az orvosi tekintélyek már tüzetes vizsgálat alá vették e készüléket és kisérleteket tettek vele. Bizonyos tekintetben még tökéletlennek találták ugyan, hiányai azonban oly jelentéktelenek, hogy a tekintélyek véleménye szerint könnyen elhárithatók. Ha sikerül a készüléket kellőképen tökéletesiteni, a miben most már, épen az imént mondottak után, többé nem kétkedhetünk, az orvosi tudomány, egy óriási lépést tett előre.

A Wiener-Medizinische Wochenschrift legutóbbi száma részletesen ismerteti ez ujabb találmányt. Ez uj készülék a (főleg vizhólyag megvizsgálására használt) ugynevezett endoscaptól abban különbözik, hogy ez ujabb készülékben a világosság nem az emberi testen kivül eső pontból verődik vissza a készüléknek az emberi testbe vezetett részeibe, hanem a világositó pont magával a készülékkel bevezettetik a testbe. Mert ami a készüléket s ez által az emberi test belső részeit megvilágositja, itt villanyfolyam által fehér-izzadásig hevitett platina huzalból áll. S hogy ez izzó platina sodrony a készüléket át ne melegitse, s ez által a testnek, melybe bevezettetett, ne ártson, az által éretik el, hogy a huzal körül folyvást ügyes szerkezetü vizvezetéket alkalmaznak. E készülékben a platina-huzalt mélyebben is belebocsátani, a szükséghez képest, s miután a világositó pont benne van a készülékben, lehetővé van téve, hogy a megvizsgálandó belső szervnek egész ürege tetszés szerint megvilágositassék, és egy külön opticai készülék pedig az ekként megvilágitott részeket az orvos előtt a legtisztábban szemlélhetővé teszi.

A leglaikusabb olvasó előtt is azonnal szembe tünik ez uj találmány nagy fontossága s most már csak azt kivánjuk, hogy a készülék minél előbb tökéletesittessék, az orvosi tudomány nagy segitségére és az emberiség nagy hasznára.

A „Kemény Zsigmond társaság" május havi üléséről.

M.-Vásárhely, 1879. máj. 4-én.

A „Kemény Zsigmond társaság" május havi rendes gyülése — báró Apor Károly kir. itélő táblai elnök ő méltósága elnöklete alatt — választékos közönség előtt, igen érdekes tárgysorozattal folyt le a városház tanácstermében.

Elnök a megjelent vendégeket és rendes tagokat meleg szavakkal üdvözölvén, Kerekes Sámuel m. titkárt, mint a szerkesztőbizottság jegyzőjét, a mai ülésre kitüzött felolvasások bemutatására kérte fel, melynek folytán dr. Péterfi József rendes tag a felolvasó asztalhoz ült s bemutatta Schiller „Das Lied von der Glocke" czimü remek költeményének szabatos forditását, mely összehasonlitva a Bolyai Farkas, Fidler Frigyes és Csermák forditásaival, igen sikerültnek mondható, bárha némely helyen a külső forma egy kevés simitást igényel. A harangének első részében, melyben az ember viszonyaival együtt ugy van festve, mint a család tagja, igen szép költői részek magaslanak ki, mig a második részben már nem mutatja oly erős és jól szinezett vonásokban be az embert, mint a társadalom és állam polgárát. Előzményül röviden előadta forditó a harang-ének keletkezési történetét, melynek eszméje valószinüleg 1788-ban fogamzott a költő agyában, egy a Rudolfstadt közelében levő harangöntődében. — A Schiller és Göthe levelezéséből is mutatott be érdekes részeket, melyből kitünhetett, hogy nevezett költemény nem előbb, mint 1799-re készült el. A müvelt közönség tetszéssel fogadta dr. Péterfi József rendes tagnak sikerült székfoglalóját.

Ezután Bihari Sándor ev. ref. főtanodai igazgató tanár, r. tag olvasta fel Hunyadi Imre evang. lelkész rendes tagnak a „Szabad kőmivesek"-ről irott érdekes értekezését, mely külföldi kutfők után a „Szabad kőmivesek" keletkezését és történetét adja elő a legujabb időkig. A szép alapelveken nyugvó szabad-kőmivesség története egészen lekötö a hallgatóság figyelmét s tapsokban nyilatkoztatá az általános tetszést a nagy gonddal összeállitott székfoglaló méltánylására. Ezt igen érdekes eszmecsere követte, mely a mivelődés és előhaladás mellett a maig is fenálló „kék és veres páholy" kinövéseit, politikai czélzatait tárgyalá, de ezekről nem kivánunk részletesebben megemlékezni.

A felolvasások lejárta után — 5 percznyi szünettel — zárt ülés következett, melyben több hivatalos és szorosan vett kebliügy nyert ellátást. Legnevezetesebb volt dr. Tolnay Lajos titkár irásban benyujtott két beterjesztése, melyek közül az elsőben a szerkesztő-bizottságban tett megállapodás nyomán „Erdélyi Figyelő" czimmel megindítandó lapjának a „Kemény Zsigmond társaság közlönye" nevét és annak viselhetési jogát kéri; második pedig a társaság szivo közreműködését hivja fel a „magyar regényirodalom és magyar költészet történetéből tartandó 10—12 nyilvános felolvasásra és a társaság javára való jövedelmezhetésre nézve. Mindkét beterjesztés örömmel lett elfogadva a kivitel és módozatok tekintetéből pedig a szerkesztő- és felolvasást rendező-bizottság szives készsége megtalálandó, hogy a kivánt czél annál sikeresebb eredményt idézhessen elő. Legközelebbről e részben is kellő értesitést fogunk a nagyérdemü olvasó-közönségnek nyujtani.

A következő rendes gyülés junius 2 ik vasárnapjára lett az elsőről elnapolva, részint a pünkösdi ünnepek, részint a városunkban akkor tartandó kerületi tüzoltó nagy gyülés miatt. Az ülés d. u. 4 órától 7-ig tartott.

r. l.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. máj. 6.

— **Szinészeink** tegnap (máj. 5.) este az „Ujvilág"-ban ismerkedési estélyt tartottak; ott voltak a társulat uj és régi elsőrendü tagjain kivül az intendánsok közül Korbuly Bogdán és Ferenczi Miklós, továbbá Molnár György az uj müvezető és többen a sajtó képviselői közül. A kedélyes „ismerkedés", melynek természetesen a szép primadonnák társasága adta meg a savát-borsát, éjfélig tartott.

— **A „Fourchambault"** holnapi előadásán ismét egy ifju uj szinész lépik föl Bernard szerepében. Ez Gyenes László, ki négy hónapi tanulmányon volt Párisban, onnan Kolozsvárra szerződött s e szerepét a „Theatre francais" után fogja játszani.

— **Tegnapi** szini referádánknak Narciss előadásáról szóló részére vonatkozólag azon felvilágositást vettük, hogy a bérleten felül 163 forint volt a bevétel s igy nem áll, hogy csak inkább a bérlő közönség lett volna ott, mivel a bérlet ez idő szerint nagyon csekély. — Ez eredmény mindenesetre figyelemre méltó különösen e hónapokban, a mikor más években ilyenkor rendszerint egészen üres ház előtt játszott a társulat.

— **A napokban** a közoktatásügyi ministeriumnak három megbizottja: Szász Károly, dr.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Markusovszky osztálytanácsos és Kolbenheier Ferencz miniszteri épitész érkeznek városunkba, — valószinűleg az egyetemi chemiai laboratorium érdekében.

— **Az ev. ref. főtanoda ifjusága** rendszerint nagyon látogatott s ez alkalommal is kedélyesnek igérkező májálisát e hó 17-ikén tartja meg a monostori erdőben.

— **A becséből ledegredált** szegény ezüstpénz nálunk is nagymenyiségben van forgalomban, mivel az állami hivatalnokok elsején fizetésük egy ötödét ezüstben kapták. A legeredetibb, hogy a nép alsó osztálya bizva az ezüst régi tekintélyében, mihelytt egy darabhoz jut, a váltóházakhoz siet beváltani, természetesen ráfizetést követel, mit a mikor nem kap, szentül hiszi, hogy rászedik.

— **A sétatéren** a mult héten csütörtökön volt az idén az első katonai zene, szombaton este pedig benn a városban az első takarodó. Jövőre a katonai zenekar hetenkint kétszer fog játszani, csütörtökön délután a sétatéren, szombaton este takarodó benn a városban. A sétatéri kioszk bérlője is megkezdte vasárnap délután a kioszk előtti zeneltetést; ezuttal Salamon János jó zenéjében gyönyörködött a sétáló közönség nagy serege. Jó lenne, az ilyen zenét mindig előre jelezni legalább egy nappal; akkor bizonyosan nagyobb közönség gyülekeznék ki.

— **Időjárásunk** a legjobb reménynyel kecsegteti gazdáinkat. Egy kissé rideg a légmérséklet s olykor-olykor csipős szél és eső váltakozik a napfénynyel; de ez a mérsékelt bemelegedés köztapasztalat szerint kilátást nyujt arra, hogy az átmenet a forró nyárra nem lesz röktönös, ami mindig fagyot szokott maga után vonni. A rideg, csaknem csipősen hideg időnek oka különben az, hogy a közeli gyalui havasokon, különösen a hatalmas Vlegyászán még mindig erősen tartja magát a hó: a kalataszegi gazda ember pedig nem fél a májusi fagytól, mig a Vlegyászán havat lát. Ennek különben abban található a magyarázata, hogy a Vlegyásza és gyalui havasok messze területen, egészen a Szilágyságig és Déésig uralkodnak a meteorologiai viszonyokon: ha aztán a Vlegyászán hirtelen kezd elolvadni a téli hó, ez hirtelen anynyi hőt köt le, hogy annak kapcsolatban a mindig együtt járó szelekkel majd mindig fagy a következménye.

— **A kolozsvári tud.** egyetem orvostanhallgató ifjusága a tegnap tartott népes közgyülésen egyhangulag elhatározá, hogy a megelőző években oly jó hirnévnek örvendett nyári tánczvigalmát az idén is megtartja. — A rendező-bizottság névsora és a tánczvigalom napja később fog a t. közönség tudomására hozatni.

— **A kolozsvári unitárius főtanoda ifjusága** 1879. május 15-én a lövölde termében a szegedi árvizkárosultak és az ifjusági „Apollózenekör" javára jótékonyczélu zártkörü majusi tánczvigalmat rendez, melyre a rendező-bizottság a következőleg alakult meg: Péterfi Dénes, tanár, b. elnök, Németh István, b. jegyző. Barabás Ábel, Bartók Zoltán, Ferencz Ákos, Ferencz Gyula, Némethy Ferencz, Pataki László, Péchy Árpád, Sikó Lajos, Tibáld József, Végh Mihály, Velics Dezső, Vinczenti Károly bizottmányi tagok. Belépti dij: Személyjegy 1 frt. Családjegy 2 frt. 5 tagból álló család számára 3 frt.

— **Királyi adomány**. Ő felsége az Orlát községbeli önkéntes tüzoltó egyletnek, tüzoltószer beszerzésére 60 frtot engedélyezett magánpénztárából.

— **Az ezüstmenyegző** Topánfalván. Tordai levelezőnk irja: Megyénk főispánja báró Kemény György ő méltóságához a topánfalvi járás szbirája Joanette Péter által intézett jelentés alapján közölni kivánom a t. szerkesztőséggel, hogy a felséges királyi pár ezüstlakodalma alkalmából mult hó 24 én Topánfalván mindhárom felekezeti (rom. kath., gör. egyesült és nem egyesült) templomokban hálaadó isteni tisztelet tartatott, a mely isteni tiszteleten mindenki nemzetiség különbség nélkül részt vett. Megemlitem, hogy a nagy részvét mellett lefolyt isteni tiszteletet délután egy barátságos összejövetel követte, a mely alkalommal a felséges királyi párért, a különböző nemzetiségek közötti egyetértésért stb. poharak lettek köszöntve. Az ünnepély azonban nem folyhatott le, hogy a Szeged városát ért borzasztó katasztrófa emléke a bánat könnyüjét ne vegyitse a topánfalviaknak is öröme közé s hogy a szerencsétlenek iránti részvét fel ne hivja őket is a közadakozásra. Ugyanis gör. kath. román lelkész Porutz Gyula inditványa folytán rövid idő alatt 24 frt 50 kr. gyült össze a szegedi vizkárosultak javára. Adakoztak pedig: Porutz Gyula 1 frt, Loyczel Ferencz 1 frt, Scholcz Arnold 1 frt, Eibel Gusztáv 1 frt, Petersberger 1 frt, Muntean Demeter 1 frt, Andreka Mihály 1 frt, Kertész Vazul 1 frt, Teofil Gerosin 1 frt, Lövy Dávig 3 frt, Rátz Károly 5 frt, Zudor Ákos 1 frt, Lövy Zsigmond 2 frt, Máty s Hirs 1 frt, Duduesz Gábor 1 frt, Oblatek Lajos 50 kr, Paska Simon 1 frt, Morár Gerasim 1 frt. (n.)

— **A Franklin-társaság** sajtója a bécsi diszmeneten. A királyi pár ezüstmenyegzője alkalmából rendezett diszmeneten, mint tudjuk, a könyvnyomdászat is szerepelt egy szép festői csoportban. A rendezők, hogy e csoportot a könyvnyomdászat kezdőkorára emlékeztető jelvényekből állithassák ki, kérdést intéztek volt a legrégibb nyomdászokhoz, nem áll-e rendelkezésükre egy régi u. n. „fasajtó", melyet a menet számára átengednének. Az egész monarchiában legfeljebb csak egyes részei voltak föltalálhatók a történeti fasajtónak, midőn az utolsó órában megérkezett a kivánt régi szerkezetü gép teljes épségében és fölszerelve. E sajtó a „Vasárnapi Ujság" szerint a Franklin-társaságé, mely még 1763-ból származik s a Landererektől jött a társaság birtokába. A jól conservált gép oly nagy, hogy a maga idejében kevés párja lehetett. Nagy volt Bécsben az öröm e fölfedezésen, a nagy közönségből azonban kevesen tudhatták, hogy a diszmenetben elvonuló kézisajtó, mily tisztes ereklye.

— **Báró Sina Simon hagyatéka**, az illetékkiszabási hivatalokhoz érkezett adatok szerint activákban 1. Ausztriában: követelések, értékek stb. 6,102.330 frt 52 kr, ingatlanok stb. 10,033.117 frt 99 kr, 2. Magyarországon: ingókban 728.508 forint 52 kr, ingatlanokban 18,880.614 frt 50 kr. 3. külföldön ingatlanok 868.754 frt 50 kr, összesen 36,614.325 frt. A passivák pedig 15,581.344 frtra rugnak. Az örökösödési és átruházási illeték körülbelül 800 ezer frtra rug.

— **Elfogott tanulók.** Emlitettük volt, hogy a mult hetekben Bécsben hat orosz tanulót fogtak el, szocialista üzelmek miatt. — Az elfogottak leginkább kis orosz nyelvü forradalmi költemények terjesztésével vádoltattak. A tanulók lakásán ilyen irányu több rendbeli kéz-, röpiratok és levelek találtattak, melyek arra voltak szánva, hogy Kis-Oroszországban elterjesztessenek. Hogy e dolgok összeköttetésben állanak azon szocialista üzelmekkel, melyeknek nemrég jöttek Krakóban és Lembergben nyomára, azt bizonyitani látszik azon körülmény is, hogy a bécsi törvényszék megkeresésére vádlottakat a napokban egyenkint őrizet alatt kisértette oda. A Krakóba menő vonatok mindegyikén egyet-egyet küldtek el az elfogottak közül rendőri kiséret mellett, ezenkivül még egyéb óvintézkedések is történtek.

— **A trónörökös Milánóban**. A trónörökös mikor Milánóba ért, csekély kisérettel bejárta a várost. A pályaudvarnál a kormány- és városi közegek fogadták. Megnézte a dómot s a hires Victor-Emanuel galeriát. A dóm megtekintése alkalmával ezt mondá: „Itt koronáztattak meg őseim. Mily nagy események folytak le azóta!" Azután azt a helyet mutattatta be magának, hol a trón állt I. Napoleon, I. Ferencz császár és Ferdinánd koronázása alkalmával. — A trónörökös három óráig időzött Milánóban, azután tovább folytatta utját Genuán keresztül Nizzába.

— **Macskazene.** Battenberg herczeg bolgár fejedelemmé történt választását Widdinben fényes kivilágitással ülték meg. A kivilágitás alatt egy tekintélyes tömeg az osztrák-magyar konzul ablaka alá gyülekezett s óriási macskazenét csapott. Rendőrség avatkozott közbe, mire a skandalum véget ért.

— **Rablótámadás Nápolyban.** Multkor emlitettük, hogy dr. Biermannt, Nagyszebenből, a nápolyi Pozzuoli nevü barlangban megtámadták. A rablók Biermant földre teritették, bántalmazták, sőt egyikök késsel mellén sulyos sebet ejtett. Mind a három rablót elfogták. Bierman azon czélból jött Nápolyba, hogy Pompejiben régészeti tanulmányoknak éljen.

— **Egy rablóbanda hókuszpókuszai.** Palermoban épen most tárgyalták le a bagheriai „Ilfratuzzi" nevü rablóbanda pörét. E rablóbanda 29 bagheriai polgárból állt, fejök egy mesterember volt. A bandának volt saját jegyzője, orvosa, gyógyszerésze, papja. Minden uj tagnak megszurták hüvelykujját, s a kifolyt vérrel egy szent képet fecskendeztek be. A képet azután megégették s hamvait szétszórták. Az uj rablót azután a banda ülés-termébe vezették, hol egy Krisztus-képre revolverrel kellett lőnie annak jeléül, hogy előtte semmi sem szent, s hogy szükség esetén saját szüleit is lelövi. A palermói törvényszék e jeles társaság minden egyes tagjára több évi börtönbüntetést mért.

— **Egy orosz** kormányzó kalandja. Az „Odessai Közlöny" legközelebb egy orosz kormányzóval történt érdekes kalandról emlékezett meg. A kormányzónak ugyanis, késő este, midőn székvárosán keresztül hajtatott volna, hirtelen több álczázott egyén állotta utját. A kocsit kisérő csendőrök, mielőtt fegyvereiket használhatták volna, lovaikról lerántattak, lefegyvereztettek és elhurczoltattak. Midőn a kormányzó kitekintett a hintóból és kérdezte, hogy mi történik, ezt a feleletet nyeré: „Semmi, épen semmi. Egy csekély kis dolgot hoztunk csak rendbe. Önnel, kormányzó ur, azonban nincs bajunk. Ön jó ember és nyugodtan tovább mehet." Az álczások ez utóbbi szavainál a kocsis ösztönszerüleg a lovak közé vagdalt és a kormányzó kocsija gyorsan elvágtatott. A három csendőrnek azonban mindekkoráig semmi nyoma. Semmi kétség, — irja a nevezett lap — hogy az álczások nihilisták voltak.

CSARNOK.

Párisból.

Villemessant bizalmas körben.

Minden lapnak, legyen az pártlap vagy bármily szinezetü, némileg kötelességében áll olvasói előtt minden napirenden levő hires egyén felemlitése, ha mindjárt politikai véleménye el is térne azétól. Miután Villemessant, a „Figaro" alapitója nem rég halt el Monte-Carloban, gondoltuk, hogy érdekkel fogja olvasni mindenki, e kissé minden oldalról összegyüjtögetett, adomaszerü apró közleményeket, melyek fényt vetnek korunk lapirodalma egyik főelőharczosának annyira eredeti alakjára.

Villemessant János Hippolyte, a „Figaro" kiadója, Rouen-ben született 1812-ben. Huszonhét éves korában jött Párisba s alapitotta a „Sylphide" czimü divatlapot.

Ezután rendre főszerkesztője volt a „Lámpás", a „Vasszáj", „Párisi krónika" czimü lapoknak. 1854-ben lapja ismét felvette a régi „Figaro" czimet s előbb hetenként kétszer jelent meg, azután napilappá alakult át.

Villemessant sziv-tulkövéredésnek esett áldozatul.

* * *

Midőn 1865-ben az „Eseményt" („l'Evenement") kezdte szerkeszteni, mely ugy volt, hogy nemsokára egyesülni fog, az akkor hetenként megjelenő és szépirodalmi „Figaro"-val, (de mely terv csakhamar megtukott s nem is tudták többé életre hozni) a komoly lapok mind meg voltak botránkozva, egy oly lapszerkesztőben, ki csak könnyedén elbeszéli a napi eseményeket, a helyett, hogy hozzászólna azok megvitatásához, ki azonnal kikerüli a nehezebb kérdések tárgyalását, a helyett, hogy bátran szembeszállna velök és ki csak arra gondol, hogyan adhasson a dolgoknak érdekes, tréfás fordulatot. A magas politikai sajtó, nagy szemöldökü férfiai azt állitották, hogy az ily eljárás, a lapirodalom méltóságának lealázása s tisztelethiány a nagy közönség irányában, mely hogy komolyan bánjanak vele — tán jobban mondva, hogy untassák — s több ily üres fecsegéseket, mikre ő képen válaszolt:

1865 óta a „Figaro" mintájára, tökéletesen ugyanazon terv szerint csaknem egészen olyan beosztással, daczára a különböző véleményeknek és rendezésnek, melyeket előidéz minden kiadóhivatalnak különböző személyzete, alakultak a „Gaulois", a „Párisi lapok", az „Esemény" és mind a négyen éltek a nélkül, hogy régi iskolabeli kartársaikra szégyent hoztak volna, sőt némi fontosságra s némi befolyásra is tudtak szert tenni.

* * *

Villemessant emelt legelőször kezet, a hétfői szemlék százados intézményének lerombolására, mely intézménynek lehete köszönni azt, hogy a lapok olvasói őt, hat, néha több nap mulva tudták meg a szinházi kritika véleményét, oly szindarabokról, melyek egész Párist egy vagy más részről, izgalomban tartották; Villemessant ugy vélekedett, hogy a párisiak bizonyosan igen szeretnék tudni, mindjárt másnap, az azelőtti estén előadott szinművek sorsát. A többi lapok is követték példáját, s még azok is, melyeknél állandóan megmaradt a hétfői rendszer, — melytől magam sem akarok minden érdemet elvitatni, mert nagy tehetségü férfiak számára, mintegy szó nélkül szolgál az, a napi kérdések érdemleges megvitatására, — hordatnak most szét időközben bulletineket, a szinházban aratott sikerről, vagy bukásokról.

Villemessant volt az, ki ismét használatba vette, a Cronika, párisi viszhang, furcsaságok szemléje czimü rovatokat, s a többi lapok tréfás hangon irt áttekintését, rendezett terv szerint, s oly módon, hogy az egész egy tanulságos egésszé olvadt össze, és most már valamennyi lap, bármily fajtáju legyen, nagyobb vagy kissebb terjedelemben, több vagy kevesebb szerencsével áldozni szokott e vidám, könnyü vérü muzsa oltárán.

Annak is ő volt Francziaországban kezdeményezője, hogy a régi levelezők mellett, kik Madridból, Berlinből, vagy Londonból, minden két hét végén irták meg rendszerezett késlelkedő tudósitásaikat, hirvivőket küldött ki mindenfelé az érdekesebb események kikutatására, soha sem törődve azzal mennyi pénzébe kerül, sokat követelve, de a fizetéshez mérten kiszolgálva.

* * *

Be tudta látni azt is, hogy az irókat bőkezüleg kéll fizetni, s érdeköket ugyanazonositani azon vállalat sikezével, melyet elősegitnek.

Végre azon biztos belátással és finum tapintattal, melynek helyes voltát az általunk felsorolt utánrások eléggé bizonyitják, belátta azt is, hogy a közönség nem vágyik arra, hogy politikai értekezletekkel tele tömessék, csak hogy semmi nevezetes dolog felől tudatlanságban ne maradjon; az olvasó soha sem óhajtja, hogy előzőnöltessék a bizonyitgatások és polemiák szó árjától, melyekből az ember éppen semmit sem tanul s melyek ritkán egyebek mint ujságirók közt folytatott kakasviadalok a szőnyegen forgó érdekes tárgy hátrányára. Ellenkezőleg nagyon jó neven veszi azon laptól, mely a dolgokat feloldott alakban egészen parány lapdacsokban adja be, s ezt mondja neki: „Ez megtörtént. Ez nem történt meg! Z . . . ur nagy jó beszédet tartott, M . . . ur nagyon roszat."

* * *

Villemessant, valódi keleti modorban fogta fel a szerkesztői pénztár viszonyait. Nemcsak, hogy valóban soha el nem mulasztotta megdicsérni a dolgozó társakat, mikor megérdemelték, de fényesen bőkezüleg tudta őket meg is jutalmazni, és a kegyadományok néha, mint az égi manna, ugy hullottak alá.

Ime egy példa erre:

Szerkesztői egyike, kit szükségtelen megneveznünk s kire valamennyi munkatársa reá fog ismerni e vázlat után, nagyon zaklatva volt pár ezer sürgősön fizetendő adósságért. Történt, hogy a szerkesztő ur egy napon együtt volt Villemessant-nál a Rossini utczabeli irodában, egy régi kakukkos óra függött ott a falon, mely már évek óta nem járt.

Most egyszerre három-négy egyén lépett a szobába, köztük a hitelező és oh csoda! az óra művészetben megmagyarázhatlan jelenség következtében az óra, a kakuk megszólalt.

— Bizonyosan reá ismert valakire, szólt halkan az ujságiró Villemessant-hoz fordulva.

— Nó! ez igazán furcsa! szólt ez szokott jóizü nevetésben törve ki.

Negyed óra mulva Villemessant magával hivta reggelizni munkatársát s csengetés közben átadott neki 5,000 francot adósságai törlesztésére.

* * *

Egy másik lapszerkesztő, ki már rég meg halt, beszélte volt nekem, hogy mikor pénzre volt szüksége, csak fel kellett könyökölni az asztalra, fejét kezei közé rejtve.

Mi baja van? kérdezte tőle ilyenkor változatlanul Villemessant . . . Ön vagy szerelmes, vagy nincs egy krajczárja is.

— Nem vagyok szerelmes, válaszolt bus hangon a másik.

És ekkor a főnök elvezette őt a pénztárhoz, honnét rendesen megvigasztalódva tért vissza.

* * *

Roppant nagykedve telt abban Villemessant nak, ha megtréfálhatta lapja szerkesztőit.

Egyik főmulatságát képezte azt mondani valamelyiknek, hogy ennek vagy annak a munkatársnak felmondott. Természetesen az ily módon félrevezetett a körülményekhez mért arczkifejezéssel szólitotta meg kartársát.

— Nós, mondá, Villemessant ur tehát végzett önnel?

— Korántsem, felelt a másik, önnek adta ki az utat. Éppen ő maga mondta nekem ma.

Képzelhetni minő arczot csinált a két megtréfált egyén.

Egy napon adta a borzasztó kegyetlent. A „Figaro" egyik szerkesztője, ki ma már nem él s kinek Don Caesar de Basan módjára volt egy egész sereg hitelezője, egy este szokása szerint éjután fél órával érkezett a szerkesztői irodába lapja után nézni.

Az első lap össze volt már állitva és az első hasábban legfelül, hirdetési betükkel szedve, felszólitás alakjában, az olvasókhoz intézve ez állt:

„Az x . . . ur hitelezőinek ezennel tudtul adatik, hogy nevezett ur, végre elhatározván, kifizetni adóságait, holnap tömegesen megjelenhetnek a lap pénztárnokánál. A menet a Rossini utczából fog kiindulni s ugy halad tovább, a chauchat, Lafayette utczákon, a haussmann boulevardon keresztül. Egy szakasz városi őrség fog a rend fentartására ügyelni.

Könnyen elképzelhető a szerkesztő dühe és elképpedése.

— Hol van Villemessant ur, kiáltott magánkivül kétségbeesésében.

— Ma este indult el Nizzába, felelték neki.

A szerencsétlen ember erőtlenül rogyott le a pamlagra, s esdekelve kérte a szerkesztői titkárt, hogy távolitsa el ama borzasztó sorokat. Ez a Villemessant ur határozott rendeletével mentette magát, s ellentállt minden esdeklésnek, s csak két óra lefolyta után vallotta be, hogy tréfa az egész.

A főlap helyett jelentés alaku lapot tettek előbb a sajtóba, kinyomták azt külön a szerkesztő számára, azután helyére tették a főlapot, s lenyomták, természetesen a jelentés hijával.

* * *

Családja tagjai még inkább mint bárki más, ki voltak téve tréfás ötleteinek.

Egy napon kereskedelmi rendőrnek öltözve, egy épp oly módon átalakitott barátjával elment s letartóztatta vejét, Jouvin urat.

Jouvin ur hasztalan szabadkozott, hogy neki nincs egy kereskedőnél is semminemü adóssága, egész halmaz papirost mutattak elé neki, mint bolti számlákat, s erővel beültették őt egy bérkocsiba. A bérkocsi sokáig keringett a városban, mig megállt végre a café Anglais kapuja előtt, hol finom ebéd várt a fogolyra és fedezetére.

Más izben meg egyik munkatársa által, ki az irás mesterségét nagy tökélyre vitte, egy állitólagos megidéző levelet készittetett ugyanazon Jouvin ur ellen, telve törvényes kitételekkel, melyben több rendbeli birságra itéltetik el, a miért vasárnap takarittatott s tisztittatott házánál.

Csak egy félórai kinos olvasás után sikerült felfedezni Jouvin urnak, ki nagyon rövidlátó, hogy meg van tréfálva.

Lehet gondolni, Villemessant urat mennyire mulattatá e kibetüzés alatt vejének nagy felindulása, melyet a vádirat idézett elő.

Mint iró, Villemessant soha sem birt azon gyöngeséggel, hogy tulfinom elmeéllel akarjon irni. Ugy irt éppen, a mint beszélt, egyszerüen kimondva véleményét. Valaki azt mondta róla, hogy tintát használ akkor is, ha beszél, semmi nem fejezi ki ennél jobban irályának lényegét.

A Figaró olvasói rögtön fel tudták ismerni czikkeit, bármily rovatba is voltak azok becsempészve.

Valóban fel is tüntek azok mindig a rajtok elömlő bizalmas hangulat és meglepő természetességök által.

A szerkesztő mindig ezt látszék mondani a közönségnek: „Tudom jól, hogy egy véleményen vagyunk, azért nem is vitatom többé e tárgyat." És a közönség, melynek legtöbbnyire nem volt megállapitott véleménye, azonnal magáévá tette kedvelt szerkesztőjét.

* * *

Villemessant ámbár kis étü volt, nagyon szerette a jó falatokat és nagyon sokat látszott tartani szakácsi művészetére. Azt állitotta, hogy némely ételeket, a legelső szakács mester sem képes oly izletesen elkésziteni, mint ő.

Hogy bébizonyitsa művészi képességét e téren, hivta egy izben több ismerősét reggelire, melyet egészen ő akart elkészitni.

Valóban be is zárkozott még kora reggel konyhájába; ott nagy sürgés-forgásban volt, zajjal tett-vett holmit, maga rakott tüzet, s végre öt-hat tál ételt telt fel az asztalra, melyek mind kitünő finoman vóltak elkészitve.

Evés közben szerényen elfogadta vendégei dicséretét; de midőn a csemegét is felbordták, kihuzott egy iratot zsebéből, s igy szólt:

— Kissé drágába jönek ezek a bókok nekem; az ételeket mind Chevet-től hozattam, s én csak éppen felmelegitettem; itt van a számla, s mondhatom jó vastag krétával irva.

* * *

Azt is meg kell hogy adja mindenki Villemessant urnak, habár különböző párton lett légyen is, hogy senki nálánál jobban nem igyekezett a korabeli irók szerencséjét megalapitani, s haladásukat elősegitni. Jó szive és bőkezüsége mindenki előtt ismeretes volt, s valóban el lehet mondanunk, hogy a mostani irók és lapszerkesztők érdemeiben, és a szolgálatban, mit tehetségeikkel a közönségnek tesznek, neki is nagy része van.

* * *

Néha mint jóltevő zsarnok ugy lépett fel.

Egy este egy öreg ősz ember, pár forintot kért tőle utiköltségül, hogy eljuthasson a Provence-ban lakó rokonaihoz.

— Régebb szinész voltam, szólt az öreg, s utközben költemények elszavalása által a kávéházak és növeldékben, szerezhetek is majd annyit, hogy haza juthassak lassan, de mielőtt ezt tehetném, kissé el kell távoznom Páristól.

— Tehát gyalog fog utazni?

— Meg kell lenni.

— Furcsa módja az utazásnak, én az ön helyében vasutra ülnék.

— De uram, szólt habozva a szegény ember, ahoz pénz szükséges.

— Perszé hogy az! azt magam is nagyon jól tudom; csak nem gondolja, hogy annyira ostoba vagyok, hogy ezt ne tudjam? Ha igy beszélek, az azt teszi, hogy adni akarok önnek. . . s igy szólva Villemessant, egy száz frankos bankjegyet nyomott az öreg markába.

— Nó ezt jól ráá szedtem! mondá jóizüen nevetve.

A „Danube" után: Sz. J.

A „KELET" magán távirata.

Feladatott **Budapesten** máj. 6. 10 ó. 50 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra máj. 6. 11 ó. 32 p. d. e.

A porta kész meghosszabbitni a kelet ruméliai provisoriumot muszka kézben hagyva a tartományt, a mig Aleko szervezkedig.

Waddington kijelenté, hogy a megszállás tárgyában Angliával és monarchiánkkal tart.

Salisbury Károlyi gróf londoni követünkkel az angol királynőnél voltak s ott ebédeltek, minek nagy jelentőséget tulajdonitanak.

A czár proclamatiók által és ügynökei utján felszólitá a bolgárokat, hogy nyugodjanak meg a berlini szerződésben.

A királyi pár Budapesten a szinházban nagy óvatióval, felállással és ismételt éljenzéssel fogadtatott. Ma nagy katonai szemle.

NEMZETI SZINHÁZ.
Bérlet 183-ik sz.

Kolozsvárt, szerdán, május 7. 1879.

A Fourchambault család.

Szinmü 5 felvonásban. Irta: Augier Emile. Forditotta: Fáy J. Béla. Rendező: Gabányi.

Kezdete fél 8 órakor.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: Rátky Károly.

Nyilttér.

x Érdekes az id. Heckscher Samu hamburgi bankárnak mai számunk hirdetési rovatában megjelenő szerencse jelentése. Ezen bankház az e vidéken nyert összegeknek pontos és titoktartó kifizetése által oly jó hirnevet szerzett magának, hogy e helyen ezen mai hirdetésre mindnkit figyelmessé teszünk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(218—5) (263—300)

Elsinger M. J.
Bécs, Neubau 2.
Zollergasse.

esőköpenye, korsitakarók, ágybetétek, sátorponyvák.

321 szám. — 1879. (178) (1—3)

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. közmunka- és közlekedési miniszterium az 1879 évi mártius 15-kén 2643. és ápril 18-kán 2177 számok alatt kelt rendeletével még pedig az elsővel a Héjjasfalva — Csik-gyimesi államút $24^{7}/_{8}$, $25^{1}/_{8}$ szakaszán lévő 36 és 43 számu hidak biztositását 394 frt 85 kr. összeg erejéig és az utóbbival az ugyanezen út $26\frac{4\cdot6}{8}$ szakaszán szükséges út emelés, kőáteresz és kapcsolatos munkálatok helyreállitását 2628 frt 86 kr. összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlitett munkálatok foganatositásának biztositása czéljából az

1879. év május-hó 30-dik napjának reggeli 10 órájára,

az Udvarhely megyei m. kir. államépitészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számitandó, s a részletes feltételekben előirt 5%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat mind egyik tárgyra külön—külön a kitüzött nap reggeli 10 órájáig a nevezett hivatalhoz, annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki müveletek és részletes feltételek a nevezett magy. kir. államépitészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponkint megtekinthetők.

Kelt Sz.-Udvarhelyen, 1879. évi ápril-hó 30-kán.

RAISZ EDE, kir. főmérnök.

Közgyülés.

Az Erdélyi Pincze-Egylet 1879 ápril-hó 30-dikára kitüzött közgyülése

kellő számu tagok megjelenése hiányában nem tartathatván meg: Az alapszabályok 13 §. értelmében, **az ujabb közgyülés**

f. év május-hó 20-kán délután 4 órakor,

a kolozsvári kisegitő-pénztár helyiségében

fog megtartatni.

Ezen második közgyülésen megjelenő részvényesek tekintet nélkül a meg nem jelentekre, a határozatképtelenné vált közgyülés tárgyai felett jogérvényesen határoznak.

Az igazgató választmány.

Azon részvényes urak, kik a közgyülésben részt venni akarnak, felkéretnek figyelembe venni, miszerint részvényeiket, az egyleti irodába a gyülést megelőzőleg **1 nappal déli 12 óráig** letenni méltóztassanak. Egy szavazatra egy darab még le nem járt szelvényekkel ellátott részvény ad jogot. Tiz szavazaton felül minden 2 darab részvény egy szavazatot ad.

(176) (1—1)

„DER ANKER"

Geschäftsausweis für den Monat Feber 1879.

In diesem Monate wurden 475 Anträge zur Versicherung von fl. 1,019,318 eingereicht, und zwar: 326 Anträge zur Versicherung von fl. 723,384 auf den Todesfall und 149 Anträge zur Versicherung von fl. 295,934 auf den Erlebensfall.

Ausgefertigt wurden: 270 Policen über auf Todesfall versicherte fl. 594,378 und 123 Policen über auf den Erlebensfall fl. 288,534, zusammen: 393 Policen über fl. 882,912 versicherter Kapitale.

Die Einnahmen dieses Monates bestehen in fl. 103,032 an Prämien, und fl. 114,444 an Associations Einlagen, zusammen: fl. 217,477.

Für Sterbefälle wurden fl. 50,258 bezahlt.

Im Laufe dieses Jahres wurden 951 Anträge zur Versicherung von fl. 2,111,856 eingereicht, 868 Policen über fl. 1,842,612 versicherten Kapitals ausgefertigt, und fl. 509,294 eingenommen; sowie fl. 77,749 für Sterbefälle bezahlt.

Seit dem Bestande der Anstalt wurden nach Sterbefällen fl. 8,560,887 bezahlt. (162) (2—*)

Die $1871/_{78}$ Association ergab ein Kapital von fl. 9,648,409.

FERENCZ JÓZSEF
KESERŰVIZ-FORRÁS

Elismert mint leghatásosabb valamennyi keserűvis között.

Dr. Leube W. a belgyógyászat tanára, Erlangenben. „Nem okos kelletlen mellékhatást, ha nagyobb adaghan vétetik. Sőt még oly esetekben is, hol a bélnyákhártya ingatott, e vís fájdalom nélküli széklettet okozott."

Dr. Korányi Frigyes, tanár és kir. tanácsos Budapesten. „Különösen az által tünik ki, hogy enyhén keserü, nem kellemetlen ízü és hogy még hosszabb használat után sem savarja meg az étvágyat és emésztést."

Dr. Gebhardt Lajos, tanár és a Szt.-Rókus köz-kórház igazgatója, Budapesten. „Könnyen vétethetik és a többi budai vizekhez aránylag kevesebb mennyiségben és rövidebb idő alatt hoz kedvező eredményt létre."

Dr. Kiss Sándor, a Szt. János köz-kórház igazgatója Budapesten. „Valamennyi budai keserűvis között kellemes íze és jeles hatása által tünik ki: gyomor- és bélhurutnál, megrögzött székrekedésnél, alhasi vérpangásnál, valamint vértolulásoknál, aranyérnél, étvágytalanságnál stb."

Dr. Bamberger Henrik, tanár és udvari tanácsos Bécsben. „Még hosszabb használatnál sincs semmiféle káros hatása."

Dr. Meynert Th. az elmegyógytan tanára, kormánytanácsos Bécsben. „A mérsékelt adagok és azok kiméletes hatása által e kóroda egybevágó heveny kóreseteinél gyakran fontos okijavalatnak tetetnek meg."

Ezen viz kapható Csiky Imrénél Kolozsvárt; minden gyógyszertár és fűszerárukereskedésben és a forrásigazgatóságnál Budapesten. (177) (1—6)

Pályázat.

A „Háromszéki Takarék pénztárnál" megüresült **könyvvezetői állomásra** 4 évi idő tartamra, évi 500 frt. fizetés és az alapszabályok 84. §-ban előirt 2% osztalék egy harmadának élvezete mellett (163) (3—3)

pályázat nyittatik.

Erkölcsi és képesitési bizonyitványokkal felszerelendő folyamodványok **f. év julius-hó 1-ig,**

a „Háromszéki Takarék-pénztár" igazgatóságához

S.-Szent-Györgyön nyujtandók be.

Az állomás elfoglalása előtt az alkalmazandónak talált egyén évi fizetésének megfelelő biztositékot tartozik letenni.

A „Háromszéki Takarék-pénztár" igazgatósága.

(146) **Alapittatott 1822-ben.** (9—10)

Kir. szab. Triesti Azienda Assicuratrice.

Az osztrák-magyar birodalom legrégibb bizt. intézete.

Biztositéki alap 12 millió frt.

Magyarországon a biztositást legelőbben honositá meg. **57 éves működése óta tűz-, jég- és életbiztositási** károkért összesen több mint **100 millió frtot** kárpótolt.

Biztosit:

a) **tűzkár** ellen,
b) **jégkár** ellen, különös tekintettel a gazdasági érdekekre és szükségletekre.
c) **tőkét**, élet-, halál- és kiházasitási esetre.

Az Azienda, a biztositás általánositása czéljából, a közönség érdekében **oly olcsó dijakat szab,** hogy mindenki képes magát e biztositás által károktól megóvni.

Alólirt intézeti képviselő mindennemü biztositási ajánlatokat elfogad és felvilágositást készséggel nyujt.

A Triesti Azienda Assicuratrice,

vezérügynöksége **VOITH GERGELYNÉL** Kolozsvárt Párisutcza 19 szám.

(128) (4—30)

Papier à Cigarettes

MARQUE DE FABRIQUE C. C.

LE HOUBLON

Fabrication Française

Pour éviter la contrefaçon suscitée par le succès sans précédent de notre Papier, exiger que chaque feuille porte le mot **LE HOUBLON**, et que chaque boîte soit revêtue de cette étiquette avec notre signature.

Le Papier **LE HOUBLON** se trouve chez tous les marchands et négociants en cigares et cigarettes.

CAWLEY & HENRY à PARIS seuls Fabricants

Cawley & Henry

Propres du Brevet.

SÁRGA KRISTÓF

fehérnemü és vászon-raktára

KOLOZSVÁRT,

(bel-középutcza, kisegitő alatt.)

Külföldi nagy kereskedők és gyárosokkali egyenes összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek **kezesség mellett,** legjutányosabb áron valódi árukkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-ingek, chiffon, creton és madepolan szövetből, sima himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól, 3 frt 50 krig.

Férfi szines-ingek, angol oxford, creton és madepolan szövetből 100 különbözö mintára, jó szintartó 70 krtól, 2 frt 60-ig.

Szines és fehér gyapjú alsó-ingek és nadrágok 70 krtól 5 frtig.

Férfi alsó-nadrágok (gatyák) mindennemü szabású, legjobb len és pamut vászonból 70 krtól, 2 frt 50-ig.

Férfi legújabb gallérok és kézelők 4 rétü legjobb chiffon szövetből párja 40 kr.

Férfi szines-szél ü selyem, — len és pamut **zsebkendők** szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól, 7 frtig.

Valódi len fehér-zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 rrtig. (387—8) (57—*)

Női-ingek len és pamut vászonból, sima himzet vagy redős, 1 frtól, 5 frtig.

Női háló reklik, 1 frtól, 5 frtig, főkötők len és chiffon vászonból 40 krtól 80-ig.

Női alsó-szoknyák és **nadrágok** 90 krtól, 7 frtig.

Női piquet reklik, nadrágok és **szoknyák,** 1 frt 50 krtól 5 frtig.

Függöny neczek. gyapju és pamut takarók, paplanok, madráczok mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.

Legujabb szerkezetü **esőernyők,** 1 frt 40-töl 15 frtig.

Fehér és szines **harisnyák,** gyapjú, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól, 1 frt 50-ig.

Legujabb **nyakkendők, posztó, szarvasbőr és glacé kesztyük, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok sat,** legjutányosabb árban.

Fehér és szines-asztalnemü, mindenféle len és pamut vászon szin-tartó creton, oxford és madepolán,

szines ingszövetek

1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig., 100 különböző fajtáju chiffon, creton és madepolan **fehér ingszövetek** 80, 1.55 és 170 centiméter széles, 22 krtól 70 krig,

sima, himzett és redős

len és pamut ingbetétek 25 krtól 3 frtig.

Len és chiffon himzett sráfok és betétek, kötő, varró, himző-pamutok és czérnák, ujjon szülöttek részére főkötők, téklik és takarók sat.

Továbbá elvállalnk kiházasitás, vagy magán szükségre kivánt fehérnemüek pontos elkészitését; kitünö szabás és jó összeállitásra legnagyobb figyelem van forditva.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza papir szeleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelősségemre azonnal teljesitek, mely esetben árát és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégitő az érte fizetett összeget vissza szolgálom, vagy másokkal kivánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbra is kiérdemelni és azt megtartani alázatos szolgája:

Sárga Kristóf.

(61) (4—12)

9 goldene Medaillen und Ehren-Diplome.

Nur echt, wenn die Etiquette eines jeden Topfes nebenstehenden Namenszug in blauer Farbe trägt. J. v. Liebig

LIEBIG Company's Fleisch-Extract

aus FRAY-BENTOS (Süd-Amerika).

Central-Dépôt der Compagnie Liebig für Oesterreich-Ungarn

CARL BERCK

k. k. österr. Hoflieferanten

WIEN, I., Wollzeile 9.

Goldene Medaillen und Ehren-Diplome. **9**

Kapható Kolozsvárt CSIKY IMRE kereskedésében.

Perlmoosi Portland Cement 100 kiló 7 frt.

Kufsteini hydraulikus mész 100 kiló 4 frt.

egész hordó vételnél készfizetés mellett.

DIETRICH SÁMUEL

vas- és fűszer üzletében

Kolozsvártt.

(136) (12—*)

Főnyeremeny esetleg 400,000 márka.

Szerencse-jelentés.

A nyereményekért kezeskedik az állam.

Meghivás a Hamburg állam által biztositott nagy pénz kisorsolás.

Nyeremény esélyein

való részvételre, melyekben

8 millió 200,000 márkán

fölül okvetlenül nyeretik.

Ezen **előnyös pénz-kisorsolás** tervszerüleg összeállitott nyereményei, melyek csak 86,000 sorsjegyből állanak, a következők: t. i.

A **legnagyobb** nyeremény esetleg **400,000** márka,

1 nyer. à	250,000	márka	6 nyer. à	4000	márka
1 nyer. à	150,000	„	71 nyer. à	3000	„
1 nyer. à	100,000	„	217 nyer. à	2000	„
1 nyer. à	60,000	„	2 nyer. à	1500	„
1 nyer. à	50,000	„	2 nyer. à	1200	„
2 nyer. à	40,000	„	531 nyer. à	1000	„
2 nyer. à	30,000	„	673 nyer. à	500	„
5 nyer. à	25,000	„	950 nyer. à	300	„
2 nver. à	20,000	„	65 nyer. à	200	„
12 nyer. à	15,000	„	100 nyer. à	150	„
1 nyer. à	12,000	„	24,650 nyer. à	138	„
24 nyer. à	10,000	„	1100 nyer. à	124	„
5 nyer. à	8,000	„	70 nyer. à	100	„
2 nyer. à	6,000	„	7300 nyer. à	94 és 67	„
54 nyer. à	5000	„	7850 nyer. à	40 és 20	„

mely nyeremények néhány hónap alatt hét osztályban **okvetlen** huzatni fognak.

Az első **nyereményhuzás** hivatalosan megállapittatott, melyhez

egy egész eredeti sorsjegy csak . . . . . 3 frt 40 kr.
egy fél „ „ „ . . . . . 1 frt 70 kr.
egy negyed „ „ „ . . . . . — frt 85 kr.

kerül. Ezen az állam által biztositott eredeti sorsjegyek (nem pedig tiltott igérvények) **az összeg bérmentes beküldése,** vagy posta **előleg mellett** még a **legtávolabbi vidékekre is szétküldetnek általam.**

Minden érdekelt, eredeti sorsjegye mellett, tőlem az állam **czimerével** ellátott **eredeti játék tervet díj nélkül** kapja meg, valamint huzás után a hivatalos nyereményjegyzéket minden **felszólitás nélkül.**

A nyeremény kifizetése és szétküldése

általam közvetlenül eszközöltetik a résztvevőkhöz pontosan és a legszigorubb titoktartás mellett.

Bármily megrendelés egy egyszerü postautalványon tehető.

Forduljunk tehát a közeli huzás végett (173) (3—6)

f. é. május 15-dikén

közvetlenül és bizalomteljesen alólirott bankházhoz

SAMUEL HEKSCHER senr.,

bank- és váltóüzlet **Hamburgban.**

(172) (3—3)

Haszonbéri hirdetés.

M. Pagocsa községében 300 hold tagositott szántó és kaszáló, 4 belső telek a rajta levő lak- és gazdasági épületekkel, korcsoma reváléval **haszonbérbe, vagy örök áron eladó.**

É tekezhetni tulajdonos Egyed Kálmánnal Abrudbányán, és megbizott Szalánczy Ferenczczel M.-vásarhelyt.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.